

236. Nagyrécse, Bakónaki-patak

(Zala megye) R, LT, N

Nagyrécse DNy-i határában a 7. sz. főút és a Bakónaki-patak által határolt háromszögben, a patak K-i partján a 2003. évi terepbejárásból ismertté vált lelőhelynek (Z-725) az M7 autópálya nyomvonala által érintett részén 2006. április 10. és szeptember 28. között végeztük el a megelőző régészeti feltárását.

A főút déli oldalán nyitott 18 kutatóárokban nem került elő régészeti jelenség, a főúttól É-ra 12 300 m² egybe nyitott felületen feltárt 176 objektum közül az alábbiak kerültek elő: többségében nagyméretű, sok esetben nagyon nehezen körülhatárolható középső és késő rézkori objektumok, utóbbiak közt két badeni kemencét is feltártunk. A lelőhely Ny-i szélén 8 félig földbe mélyített, téglalap alakú, döntően kétcölöpös kelta házat találtunk, melyek többsége egy É-D irányú sorba rendeződött, egyikből kuriózumnak számít egy karcolt mintájú agyagsörgő. A legtöbb objektum késő népvándorlás kori, melyek közt számos verem és három jó állapotban megmaradt szabadtéri kemence is volt, széles előtérrel. A gödrök nagy százalékából került elő homokkő, a kerámia- és fémanyag hasonlóságot mutat a szomszédos Baráka-dűlőben 2004-ben feltárt leletanyaggal, több tárgytypus (bizánci övcsat, üveggyöngyök, magszárító agyagtepsik) alapján elképzelhető, hogy annak részben talán kronológiai előzményéről lehet szó.

A lelőhely Ny-i szélén a kelta és a népvándorlás kori település tovább folytatódik.

STRAUB PÉTER

237. Nagyrécse, Baráka-dűlő

(Zala megye) R, B, Ka

Nagyrécse déli határában, a Bakónaki-patak Ny-i oldalán az M7 autópálya nyomvonalán 2004-ben folyt munkához kapcsolódóan újabb megelőző régészeti feltárássra volt lehetőség. A korábban feltárt terület két oldalán a nyomvonal hosszában, illetve annak DK-i részéhez kapcsolódó sávban összesen közel 3500 m²-t érintett az ásatás, mely során újabb 61 objektumot bontottunk ki. (Lásd az illusztrációkat a 239–241. oldalakon!)

A telepjelenségek és a leletanyag jól illeszkedik a korábbi ásatás eredményeihez.²⁰ Az ideai feltárás eredményeként a két évvel korábban megismert korszakok emlékei kerültek elő, a Ny-i részén túlnyomórészt középső és késő rézkori gödrök, keletebbre a domb egy kisebb hajlatában pedig az urnamezős kultúra objektumai. A népvándorlás kori leletanyag legfontosabb darabjainak rövid ismertetésével szeretnénk teljessé

tenni a Karoling-kori település korábban már közzétett anyagát.

A 9. századi gödrök többsége a 2004. évi feltárás DK-i sarkában sűrűsödő hasonló korú objektumokhoz csatlakozóan került elő, összesen tizenkét ilyen jelenséget sikerült itt dokumentálni, három pedig távolabb került elő. Keleti- és nyugati irányba azok több esetben túlnyúltak a kisajátított területen, a legdélebbi, 207. sz. objektumtól 18 m hosszan viszont nem került elő már további népvándorlás kori telepmaradvány, csupán két őskori. Az objektumok helye megerősíti a 2004. évi feltárás során már megállapítottakat, tudniillik a Karoling-kori gödrök három tömbbe koncentrálnak, melyek távolsága egymástól minden esetben minimum 10 m.

Egy-egy kemencemaradvány és árokészlet kivételével valamennyi népvándorlás kori objektum hulladék- vagy tárológödör, épület nyoma ezúttal sem került elő. A leletanyag legnagyobb és legszebb része a 207. sz. objektumból került elő. A határozott, sötét folttal jelentkező sötétszürke betöltésű, 57 cm mélységű ovális gödör nagy mennyiségű kerámialeletet és paticsot szolgáltatott, továbbá orsógomb, órlőkő és állatcsontok is kerültek elő. A 2004. évi ásatás során a feltárás É-i szélén talált – hasonló formájú – 48. sz. gödörhöz hasonlóan ebből is előkerült egy ötvöseszköz.

A kerámia a korábbi anyaghoz hasonlóan jó minőségű, döntően finomszemű homokkal soványított. A díszítést változatlanul a bekarcolt hullám- és vonalköteg minták kombinációja alkotja, előbbieket általában 3-4 sorban az edény vállától a has vonaláig futnak, melyek közt vonalköteg minták lehetnek, illetve a díszítés sort az edény alján általában 1-2 sor vonalköteg zárja. Hullámvonal köteges díszítés vékonyabb és vastagabb edények perem közeli belső részén is előfordul. A kézi korongon készült, kiegészíthető fazekak közt széles szájú, karakteres vállúakat és nyújtott testűeket egyaránt találni, a peremet számos esetben horony tagolja. A legnagyobb – akár töredékes, de rekonstruálható méretű – példányok magassága sem haladja meg a 20 cm-t. A Karoling-kori telepeken ritka tányéroknak, illetve poharaknak egy-egy töredék alapján csak sejthető a formájuk, jellegzetes peremű, kis átmérőjű kúpos fedőre azonban ismét akadt példa, továbbá előkerült egy csésze is. A tálak közül több különböző profilúnak maradt meg értékelhető peremrészlete. A kopott fenékbélyegek többségét négyszögletes keretbe foglalt geometrikus minták alkotják.

A 207. sz. objektum betöltéséből előkerült vasfogó hossza 20,5 cm, a száj és ez egyik szárvég hiányos, utóbbiak téglalap átmetszetűek, eltérő vastagságúak és feltűnően vékonyak. Az eddig ismert több mint egy tucat avar kori példányhoz képest kifejezetten finom darab a 2004-ben előkerült, talk palából készült teljesen ép öntőforma mellett a település fémművességének második emléke.

A Baráka-dűlőben három helyen sűrűsödő népvándorlás kori telepjelenség-csoportok mindegyikének több-

20 STRAUB P.: Karoling-kori település Nagyrécsén (Zala megye). – Settlement from the Carolingian period at (Zala county). In: Régészeti kutatások Magyarországon – Archaeological Investigations in Hungary 2004. Budapest, 2005. 5–24.